

ЭНЦИКЛОПЕДИЯ

Нам улуунун хаһыата 1935 сыл алтынны 5 күнүгэр төрүттөнүттэ

2001 с.
От ыйын

17

күнэ
оптуорунньук
№ 80 (89123)

УЛУУС МУНЬАҔЫН УОЧАРАТТААХ VIII СЕССИЯТЫН БИҔЫРАРТУҔУНАН

Улуус муньаҕын уочараттаах VIII (ахсыс) сессията 2001 с. от ыйын 20 күнүгэр 10 чаастан Нам с. ыытарга

Улуус муньаҕын председателэ
Н. Вашиев

КЫЛААБЫНАЙА — ТЭРЭЭНИН

Сахам сирэ XXI үйэҕэ

«Сахам сирэ XXI үйэҕэ» бүтүн республикатааҕы общественной-патриотической хамсааһынга, ордук тыа сириг олохтоохторугар нэһилиэнньэни түмэн, үп-харчы кырыымчы-

гынан кыайтарбатах социальнай, обществоҕа туһалаах объектары тутууга, нэһилиэнньэлээх пууннары ырааһырдыыга, көөрүдүүгэ, чэбдигирдиигэ элбэх үлэ оҥоһулунна.

Биһиги улууспутугар дьонуннаах программаны олоххо киллэриигэ 2000 сыллаахха Үөдэй, Түбэ нэһилиэктэрин, Нам селотун дьоно-сэргэтэ тэрээһиннээхтик ылсан, үчүгэй түмүгү ситиспиттэрэ. 2001 сылга да кинилэр үтүө дьыалаҕа инники күөҥнэ иһэллэр.

Быйылгы халаан уугуттан эмсэҕэлээбит Үөдэй нэһилиэгэр (баһылык М. Д. Соловьев) аны күһүн начаальнай оскуола дьиэтин, оҕо садын эбии тутуутун үлэҕэ киллэрэр былааннаахтар. Түбэҕэ (баһылык Р. Е. Лукина) абочнай спортивной сааланы, оскуолаҕа үлэ-сынныалан лааҕырын дьиэтин, Нам селотугар (баһылык Д. П. Корякин) икки спортивной сааланы, оҕо садын эбии тутуутун, үбэ-харчыта быһаарылынаҕына, өр көмгэ кыайан тутуллубатаах оҕо садын таас дьиэтин бүтэриэхтэрэ, тутууну саҕалыахтара.

Көбөкөҥгө үс киһилээх биригээдэ 5 км усталаах күрүө маһын бөлөмнөөхтөөх А. З. Мухин салайар коллектива күрүөнү тутуохтаах.

Интернат котельнайын көҥдөйө бүттэ. Бөһүөлөккэ И. М. Дьяконов төрдүө буолан икки эргэ дьиэни көтүрдүлэр. Биэрэксэ киирэр 500 м усталаах суол оҥоһуллуохтаах. Фрунзеҕа барар суолга икки сиргэ калининбарыны харгыстыыр бада рааннаах сир оҥоһуллуохтаахтар. Сылгы Баҕстаах сайылыгар үс дьиэ өрөмүөннэннэ. Ырааһырдыны, көөрүдүү үлэлэрэ ыгытыллылар.

Хатырыкка инженер Н. А. Дьяконов салалтатынан Н. Д. Семенов биригээдэтэ 2 км усталаах сайынгы водопровод турбатын тарта. Онон Хатырык олохтоохторо сайынны 4 км ууну таһаарар системаны туһанан, дьиэ-кэргэн экономикатын салгыы сайыннар кыахтаннылар. Водопроводы үлэҕэ киллэриигэ электросварщик Н. С. Винокуров, слесарь П. С. Ощепков үлэлээтилэр. 100 тонна кыамталаах ууну кутар емкоска дьиэ тутулунна.

Оскуола 4 боксалаах эргэ гарааһын өрөмүөнүгэр 6 киһи үлэлиир. Кинилэри А. А. Алексеев салайар. Өрөмүөннүүттэр хамнас төлөммөтүн, тутуу матырыйаала тиийбэтин этэллэр.

Модулка үтүө дьыаланы С. И. Чирков иилээн-саҕалаан ыытар. Спортивной саала маһа хайыттарылына. Акылаатын сойутар турбалара түһэрилиннилэр. Цемент, пакля бааллар. Соторутааҕыта муох хостонон бөлөмнөннэ. Билигин гудрон, тоһоҕо тиийбэттэр, гравий, щебенка суохтар. Ону Граф Биэрэгиттэн тиийиэхтээхтэр.

Дэриэбинэ аннынааҕы күөлү күрүөлээһингэ (3 км) маһа бөлөм. Быйылгы быланна киһи унуобун күрүөлээһинэ кирибитэ — матырыйаала баар. Агрооскуолаҕа овощехранилище, сылаас туалет тутуллара былааннаналлар.

Хатын Арыы нэһилиэгэр совхоз хонтуоратын өрөмүөннээн оҕо садын онорууга Н. Я. Чирков биригэдиирдээх үс киһилээх коллектив үлэлиир.

Саҕа тутуллуохтаах абочнай спортивной саала каркааһын тимиэрэ тиэлибит. Эбии тутууга анаммыт эргэ дьиэ өрөмүөнэ ситэ бүтэ илик. Онон үлэлиир 6 киһилээх биригээдэ хамнаһа суох буолан тохтообуттар. Итигиттэ тутуллар 500 кубометр полистирол өрөмүөннэнэр дьиэҕэ ууруллубутун оҕолор алдьаталлар.

АЗС суола кутуллар. Оскуола остолобуойун маһа бөлөм. 100 кубометрдаах овощехранилище маһа тиэлининэ.

Ю. А. Сивцев үнүө буолан 3 км усталаах сайынгы водопровод тардыгытын саҕалаатылар. Сайын биэр км оҥоһулунна.

Сайын Граф Биэрэгэр электростанция умайыт дьиэтин кулууп онорууга И. Т. Эверстов салайааччылаах биригээдэ үлэлиир. Кыра өртүн кырыһыһата сабыллыбыт.

Кыһамныларын ууран үлэлиир баһылыктардаах нэһилиэктэргэ үтүө дьыала үлэтэ тохтоон хаалбакка бара турар. Кинилэр хамнаска дьобус харчы көрүлүбүтүн бөлөмтөҕө ылан, сүрүн тутууларыгар аҕыйахтыы киһилээх биригээдэлэри тэрийэн үлэлэтэллэр уонна кэмигэр субуотунньугунан кемелөөһөллөр. Ити курдук дуогабардаһан үлэлээччилэр сүрүн үлэлэрин хаалларан ыһахтыы, бырааһынныктыы, оттуу-мастыы барбаттар. Үлэлэрин аны күһүн бүтэрэргэ дуулуһаллар.

А. ЛАЗАРЕВ,
капитальной тутуу улуустааҕы отделын
начальнигы солбуйааччы
В. СЫРОМЯТНИКОВ,
«Энцикли» хаһыат корр.

САҔА ҮЙЭ ХОДУҔАТЫН СУУГУНА

Улуус үрдүнэн бу күнүгэр 1200 тонна от кэбиһилиннэ. Былырын баччаҕа баара эрэ 600 тонналаах этибит.

Ходуһаларга 1800-чэкэ киһи, 200-чэкэ трактор үлэлиллэр. 2000 гектар сир охсулунна.

Ордук хоннохтоохтук Хатын Арыы, Бөтүг нэһилиэгин баһынайдар оттуулар, дьин тыа хаһаайыстыбатын управлениета иһитиннэрдэ.

АВТОВОКЗАЛ ТУЛА АРАЛЛААН

Икки сыллааҕыта биһиги хаһыаппыт чааһынай таксистар «Энгиэлиайан-сервис» тэрилтэлэрэ уонна предприниматель В. Иванов икки ардыларыгар үөскээбит иирсээн туһунан бэчээттээбитэ. Онон таксистар пассажирдары тиэйиигэ монополия тэрийэр сыаллаах Иванову туората сатаабыттарын туһунан кэспээбиппит. Быйыл бу харчына хаттаан күөрэйдэ. Уратыта дьин - Иванов онугар аны таксистар бэйэлэрэ автовокзал баһылыгы Т. Карамзин өттүттэн ыгыыга-түүрүүгэ түбэстилэр.

Биллэрин курдук быйылгыттан Т. Карамзин чааһынай предприниматель быһытынан автовокзалы арендаҕа ылбыта. Тута таксистарга кытаанах ытарча усулуобуйалары туруоран автовокзал территориятыттан тахсарга күһэйбитэ. Ити туһунан соторутааҕыта чааһынай таксистар делегациялара редакцияҕа кэлэн сийилии кэспээтилэр, көмүскэл көрдөөтүлэр. Кинилэр этэллэринэн Т. Карамзин өссө 1999 сыл сайынныттан туох да квитанцията-таймата суох харчы хомуйбутунан барбыт. Барыллаан аахпыттарынан, икки сыл кэрингэ кэмгэ аҕардас таксистартан 600 тыһ. солк. кэрингэ хомуллубут, мань таһынан вокзал иһигэр баар 6 чааһынай атыһыттартан ый аайы 3-түү тыһ. түһээн ылыллыбыт. Ити кэнниттэн 2001 сыл муус устарга улуус

дьаһалтатыгар буолбут муньаахха Т. Карамзин автовокзал аҕардас нолуоктарга 95 тыһ. солк. иэстээх дьин кэспээбит. Таксистар быйыл бэс ыйын

Рынок күлүк өттүгэр

саҕата бу үп хайдах туһаныллыбытын бэрэбиэркэлииргэ Намнааҕы ИДьУО ОБЭП боломуочунай А. Атласовка үнсүү түһэрибиттэр, онуоха холобунай дьыала тэрийэргэ төрүөт суох дьин аккаастаныллыбыт. Бу иннинэ ыам ыйын 29 күнүгэр чааһынай таксистар Нам селотун баһылыгар Д. Корякинга автовокзалга кинилэргэ турар сири быһан биэрэригэр 21 киһи илии баттаһыннаах сайабылыанна түһэрибиттэр. Ол күн бүгүнүгэр дьини быһаарыллыбакка сылдьар.

Биллэн турар бу мөккүөр төрдүн-төбөтүн компетентнай органнар быһаарыахтаахтар, оттон хаһыат улуус олохтоохторун, ол эбэтэр такси өнгөтүнэн туһанааччылар, интэриэстэрин бастакы уочарат көрүөхтээгин быһытынан манньк түгэннэргэ болҕомтону туһаайахпыттан баҕарабыт:

1. Пассажирдары тиэйиигэ автовокзал (Т. Карамзин) таксилара уонна «Энгиэлиайан-сервис» таксистара бэйэлэрин икки ардыгар дьиннээх конкуренция

олохтоннобуна мантан нэһилиэнньэ эрэ сүүйүөҕэ. Онуоха чэпчэки тарифтары, үчүгэй сервисини туһанар өттө кыайахтаах.

2. Административнай эрэ нымаларынан конкуреннары туораты сокуону кэһиигэ тэҥнээх. Билигин Т. Карамзин салайар таксилара чуолкай расписаниенан буолбакка массыналар туолалларынан тизийэллэр. Дьингэр расписаниенан сылдыһы саҕа тэрилтэ туһалаах өрүтүнэн буолуохтаах этэ.

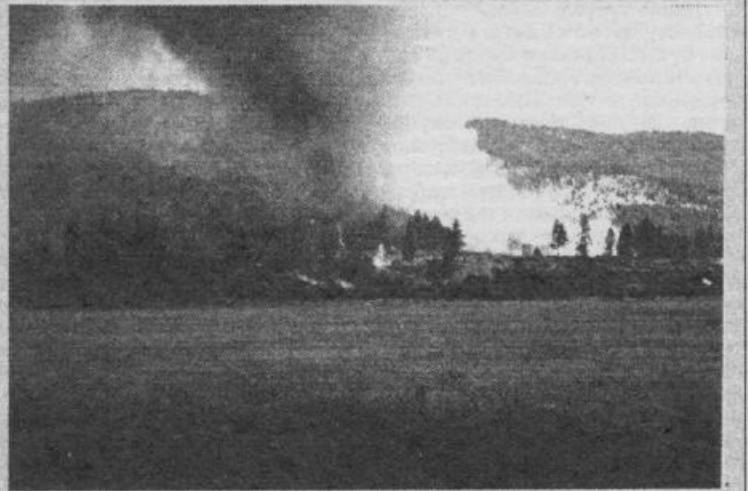
Ааспыт чэппиэргэ транспортнай инспекция тахсан автовокзал таксилара лицензията суох пассажирдары тизийэллэрин бэрэбиэркэлээбит. Ити эмиэ сокуону куруубай кэһиигэ тэҥнээр. Чааһынай таксистар салайааччылары А. Афанасьев этэринэн Карамзин таксистара онуоха сөптөөх категориялара суох эбит. Оччотугар пассажирдар айаннарыгар кутталлаах балаһыанна үөскүүр буолбатах дуо?

Автовокзал тула араллаан кэһии, дьини илигинэ село дьаһалтата кыайат түгэнигэр улуус дьаһалтата болҕомтотун ууран сөптөөх түмүктэри онорорго уолдыаспыт. Манна дьаһан эттэххэ, чааһынай таксистар кырдыктарын көрдөөн республика телевидениетыгар, хаһыаттарыгар тиийэ сылдыбыттар. Намнар эмиэ ааппыт-суолбут барара кимиэхэ нааданы?

В. КАСЬЯНОВ

УОТ КУРААН САТЫЫЛААТА.
БЭҔЭЭЭНИ ТУРУТУНАН РЕСПУБЛИКАҔА 43 СИРТЭ 27600 ГЕКТАР
СИР УМАҔА ТУРАР.
ОРДУК ЭЛБЭХ ОЙУУР БАҔААРА ЫАЛЛАРБЫТЫГАР —
ГОРНАЙДАРГА, ДЬОКУУСКАЙ ТУЛАТЫГАР ТУРДА.
ОТЧУТТАР, ОТОННЬУТТАР!
УОТУ- КҮӨҔҮ КӨРҮҮТЭ СУОХ
ХААЛЛАРЫМАН!

НАМНААҔЫ ЛЕСХОЗ

РЕГИОНАЛЬНАЯ ЭНЕРГЕТИЧЕСКАЯ КОМИССИЯ. СЫАЛ УОННА СОРУК

Биһиги улууспутугар бэс ыйын 28-29 күннэригэр Саха Республикатын Региональной энергетической комиссии делегацията былааннаах командировкага кэлэ сырытта. Делегацияны комиссия бэрэссэдээтэлин солбуйааччы, 94-97 сылларга Нам улууһун экономикага отделын сэбиэдиссэйинэн үлэлээбит Винокурова А.Б. салайан ажалла. Биһиги Антонина Борисовнаттан командировка сыалын-соругун уонна бу соторууаабыта Правительство уураабынан тэриллибит комиссия үлэтин сүрүн хайысхаларын билиһиннэрэригэр көрдөстүбүт.

— Биһиги командировкабыт сыала-соруга диэн — бу улуус дьаһалтатын, туһааннаах тэрилтэлэри кытта билсиһи, комиссия тоҕо тэриллибитин, үлэтин ис хоһоонун, сүрүн соруктарын сырдатты буолар. Таарыйа үлэбитигэр туттуллар информацияны хомууу уонна анализтааһын эмиз оҥоһулунна.

Саха Республикатын региональной энергетической комиссията тохсунньу 26 күнүгэр балаһыаньата биһиги тэрилтэлэри бары уот, итии уонна гаас сыаналарын ааҕар-суоттуур, хонтуроллуур уонна биһиги тэрилтэлэри быһаас органна буолар. Бэрэссэдээтэлинэн кэҕэ сылларга республика сыанага комитетын бэрэссэдээтэлинэн, онтон «Якутскэнерго» компания генеральной директорун экономика боппууостарыгар солбуйааччынан үлэлээбит Лемешева В.И. аһаммыта. Бастагы солбуйааччынан олох-дьаһах хаһаайыстыбатын бары сфераларыгар үлэлээбит Зимин Н.А. аһаммыта.

Бары билэрбит курдук, комиссия тэриллиэн иннинэ бу сыаналар Правительство уураабынан, итиги улуустар баһылыктарынан биһиги тэрилтэлэр этилэр. Бу уот уонна итии сыанатын туһунан федеральной сокуону кэһии буолар. Уот, итии сыаналарын профессиональной, бэйэтин быһаарынылыгыгар кимтэн да тутулуга суох, сокуонга эрэ ологуур уонна юридическэй сирэй быһыытынан толору эппиэтинэни сүгэр Россия субъектарын иһинэн Федеральной энергетической комиссияны кытта сөбүлэһиллэн тэриллэр региональной энергетической комиссиялар ааҕар-суоттаан биһиги тэрилтэлэргэ.

Биһиги комиссиябыт кулун тутар ыйтан үлэтин саҕалаабыта. Бу көм устата тэрилтэлэрбит ахсааннара, сүрүн көрдөрүүлэрэ уонна уот, итии сыаналарын ааҕы методиката оҥоһуллан бары ведомствалары кытта сөбүлэһиллэннэ. Методика уонна комиссия быһаарынылыгынан правление диэн ааттанар орган туһунан балаһыаньа от ыйын 13 күнүгэр республика Правительствотын муньбаар көрүлүөхтөрө уонна кини бэчээккэ бөрүлүөхтөрө. Маны таһынан итии сыанатын ааҕарга аһаммыт таблицалар, формалар комиссиянан би-

гэрэннилэр, тэрилтэлэр график быһыытынан сыаналарын көмүскэниилэрэ саҕаланна.

Республикага уоту, итиини онорон таһаарааччылар уонна атыылааччылар ахсааннара 273 буолла. Биллэн турар, комиссия бэйэтин штатынан бу тэрилтэлэр сыаналарын барытын аахтаһына үлэ хаачыстыбата биллэ мөлтөх буолуон сөбүн өйдөөн, улуус баһылыктарын кытта сөбүлэһи түһэрилинэ. Комиссия бэйэтин уураабынан бөдөннөрүтэн уонна суолталаахтарыттан талан 80 тэрилтэлэр сыана быһар буолла, уоннааһытын баһылыктар бэйэлэрэ биһиги тэрилтэлэри быһаар бэрилинэ. Ол гынан баран методической, нормативнай докумуон барыта комиссия ыйбытынан туттуллуохтаахтар. Комиссия хонтуроллуур быһаарыны дьаһалта да быспыт сыаналарыгар туһаныан сөп.

Улуустар тэрилтэлэрин сыаналарын көрүүнү саҕалыан иннинэ комиссия туһааннаах сыанага улуус дьаһалтатын сөбүлэһин эбэтэр утарсарын туһунан суругу көрдүүр. Манна үс биричиинэ баар:

- кэлин бэйэни салайыныы олоххо киирдэбинэ муниципальной тэрилтэлэр сыаналарын биһиги тэрилтэлэри быһаарба комиссияттан төттөрү улуустарга барыа;
- улуус дьаһалтата билигин тургутунан балаһыаньаны ордук билэр;
- дьаһалта улуус бары итиини туһанааччылар интэриэстэрин көмүскүүр орган буолар.

Барар «сыананы урут да ааҕар-суоттаан биһиги тэрилтэлэрэ ити, комиссия үлэтэ онтон туох уратылаах буолар үһү» диэн боппууос өскүүн сөп. Манна этиэҥи баҕарыллар, урут сыананы ааҕыты түрүк экономика кыйаҕа эрэ боппууос быһыытынан көрүлэрэ. Оттон комиссия үлэтин сүрүн бөлүмтөтө тэрилтэлэр техникескэй көрдөрүүлэригэр буолуоҕа, ороскуоту аччаттар сыаллаах саҕа технологиялар, тэрилтэ баар оборудууанын төһө көдьүүстээхтик туһанара, оттук ханнык көрүнүк туһаны ордук көдүүстээх буолуоҕа, үлэтигэр ааттаран туруорууда, көрдөрүүлэр барыта анализтаһыахтара. Бастагы кэмгэ тэрилтэлэр сүбэ эрэ быһыытынан этилэр оҥоһуллуохтара, инникитин бу этилэри

олоххо киллэрэргэ ирдэбиллэр туруохтара. Сыананы ааҕы бүтэһиктээхтик бэрэздээннэрүбүз Россия атын комиссияларын курдук эталоннай, нормативнай сыананы олохтоонунга киириэхпитин сөп, бу сыанага эппиэттир гына үлэлээһин тэрилтэ түс бэйэтин үлэтигэр хамнаһыттан тутулуктаах буолуоҕа.

Кылгастык энергетика уонна гаас промышленноһун сыаналарын политикатын кытта билиһиннэрэҥи баҕарыллар.

Билигин ытыгылар федеральной политика быһыытынан, энергетика сфератыгар реформалаһын боппууостарынан сибээстээн сыана политикатыгар сүрүн хайысханан «энергияны туһанааччы төлүүр сыаната кини бэйэ» турар сыанатыгар ологуран оҥоһуллуохтаах» диэн этии буолар. Холобур, электроэнергия бастаан станцияга оҥоһулган тахсар, онтон үрдүк күүрүүлээх линиялары ааһар, онтон орто уонна бүтэһиктээх линиялар күүрүүлээх линияларын туһанааччыга тиийэр. Онук курдук сыана эмиз хас биридди этиллибит этап аайы улаатан иһиэхтээх. Ол эбэтэр үрдүк күүрүүлээх линияттан энергияны ылар туһанааччылар (улахан промышленнай тэрилтэлэр) төлүүр сыаналара намыһахтан туһанааччылар (нэһилиэнньэ, бытархай тэрилтэлэр) төлүүр сыаналарынааҕар кыра булуохтаах. Биллэрин курдук, билигин биһиги сыаналарбыт төттөрү оҥоһуллан тураллар. Маны кылгас болдьоххо көннөрөр, биллэн турар, ырахан. Онон билигин комиссия бу боппууоска анал программа оноро сылдьар.

Маны таһынан, кини бэчээккэ сырдатылыбытын курдук, «Якутскэнерго» АК иһинэн «Сахаэнерго» дочернэй тэрилтэ тэрилинэ. Бу эмиз сыана политикатыгар тосту уларытылылары киллэриэ. Ол курдук, хоту оройуоннарга сыана 1 квтч. иһин 6 солкуобайга тиийэ улаатын сөп. Биллэн турар, манькы сыананы нэһилиэнньэ, атын да энергияны туһанааччылар кыайан төлүүр кыахтара суох. Ол иһин Правительство федеральной да, республика да бюджетиттан үп көрдөрөргө бары кыаҕын ууран турар үлэлэстэринэ эрэ бу боппууос быһаарыллыан сөп. Маны таһынан, республикага өссө бири бөдөн ди-

зельнэй электростанциялары түмэр тэрилтэ «Сахасельхозэнерго» баар. Кини уокка сыаната билигин бири квтч. иһин 4 солк. 27 харчы, үрдүүрү күүтүллэр. Манькы сыананы нэһилиэнньэттэн уонна бюджеттан ураты тэрилтэлэр бары төлөөн олохтор. «Сахаэнерго» эмиз бу курдук тарифнай схеманан үлэлиирэ саба-даланар.

Маны таһынан, электроэнергия сыанатыгар өссө бири улахан боппууос быһаарыллыахтаах. Элбэх чөлүгүлүбүт сыананан туһанар тэрилтэлэрдээхпит - бюджет, тыа хаһаайыстыбата, араас кыра норуот хаһаайыстыбатын сфералара, бириддиээн тэрилтэлэр. Бу лыготалар сокуоннаа суохтар. Маны туоратарга эмиз элбэх өрүттөөх үлэ ытыгыллан наада. Ол гынан баран, араас политической, экономической, ыксаллаах балаһыаньа биричиинэлэринэн сагаттан саҕа лыгота көрүнүрү үөскүү тураллар. Ол курдук, комиссия соторууаабыта алмааны кырылыгыр надомнай учаастактар энергия иһин тыа сиригнэһиэннэтин курдук сыананан төлүүллэригэр уураах ылына. Нам улууһунтан манна Хамаҕаттааҕа учаастак киирдэ. Халаан уутун содулун туоратарга үлэлиир тутуу тэрилтэлэригэр эмиз чөлүгүлү көрүллэрэ былааннаар.

Быраҕылыбыт линиялары, подстанциялары эксплуатациялаһын иһин ороскуоттары сабыы боппууоһа билигин республика үрдүнэн сытыгыттар турар. Совхозтар, колхозтар эстэллэригэр хаһаайына суох хаалан хаалбыт линиялар, подстанциялар хас улуус аайы бааллар. Манькы сыалай бөһүөлөктөр хаалбыт түбэлтэлэрэ элбэх. Нам улууһа тыа хаһаайыстыбатын реформата ытыгылар кэмигэр бу боппууоһу төрдүттэн быһааран «Якутскэнерго» улуустаагы тэрилтэтигэр линиялары, подстанциялары биэрбит республика үрдүнэн соҕоох улуус буолара кэрэхсэбиллээх.

Гаас промышленноһун сыанатын политиката эмиз син бири энергетика политикатын курдук сыана бэйэ» турар ороскуоттар эппиэттиэхтээх диэн хайысханан барар.

Нэһилиэнньэ гаас сыанатын региональной энергетической комиссия быһар. Оттон тэрилтэлэр төлүүр сыаналарын Федеральной энергетической комиссия биһиги комиссиябыт расчёттарыгар ологуран быһаарар. Республикага гаас промышленноһунга үлэлиир үс тэрилтэ баар: ААО «Газпром», ААО «Ленагаз», ААО «АЛРОСАгаз». Бу тэрилтэ «АЛРОСА» компания дочернэй тэрилтэтэ буолар. Мирнэй куораты гааһынан хааччылар уруккута «Газпром» газопроводтары ылан үлэли олохтор. Оттон месторождение «Газпром» илиитигэр билигин тургутунан баар. Ол иһин гаас сыанатын ааҕарыгар 2000 сыллаахха Правительство центральной уонна арганыгы сирдэртэн гааһы хостооһун сыанатын арааран аахпытта. Ол түмүгэр билигин «АЛРОСАгаз» сыаната «Газпром» сы-

анатынааҕар быдан үрдүк буолла. «Ленагаз» сыанатыгар быйыл эмиз уларытылылар киирдилэр. Саҕа методика быһыытынан билигин гааһы туһанар тэрилтэлэр араас сыананан төлүүллэр. Аҕыйах гааһы туттар тэрилтэ сыаната элбэҥи туттар тэрилтэтээҕэр үрдүк буолла.

Нэһилиэнньэ гааска сыанатын ааҕыга быйыл улахан проблема үөскээтэ. Федеральной энергокомиссия бэс ыйтан оптовой сыананы үрдэттэ. Ол түмүгэр нэһилиэнньэ эмиз гаас сыаната үрдүн наада курдук буолла. Комиссия бу боппууоһу үөртө сылдьар, сыана үрдүү эбэтэр үрдүү суоҕа диэн билигин быһааччы этэр кыаллыбат. Маны таһынан, биллэрин курдук, тыа сиригнэһиэннэтин олохтоохтору нурма иһинэн Президент быһаарытынан гааһы босхо туһаналлар. Ол гынан баран ыам ыйыттан бу ороскуоту сабар урукку үһүтү суох буолла. Онон босхо туһаны салҕанар буоллаһына ороскуоту сабар үп эмиз бюджеттэн көрүллэрэ эрэйиллэр буолла. Билигин тургутунан бу барыта гаас тэрилтэлэрин ыраас хоромьуларыгар бара турар. Ол курдук, Нам филиальн үлэтигэр эригэр хамнаска ис эмиз атын тыа сиригнэһиэннэтин курдук үрдээн эрэр.

Бири улахан проблеманан убаҕас гаас сыаната буолар. Бу гааһы нэһилиэнньэ тириэрдии ороскуот киирэр харчынан 30 эрэ ырыһыан сабыллар. Уоннааҕыта урут айылҕа гааһын сыанатыгар киирсэр эбит буоллаһына, билигин бу эмиз суох оҥоһуллан, ороскуот 70%на «Ленагаз» тэрилтэ кэлтэй хоромьу-утугар бара турар. Бюджеттэн үп көрүлүбэтэҥи айылҕа гааһа тийэй илик нэһиликтэрин убаҕас гааһынан хааччылыы боппууостара сытыгырайыахтарын сөп.

Билигин комиссия нефть сыанатын боппууоһун үлэтин саҕалыа. Ол курдук, федеральной сокуон быһыытынан нефть сыаната бүтүннүү буолбакка, магистральной нефтепроводунан ытыгытын эрэ сыаната хонтуроллунар уонна Федеральной комиссиянан быһаарыллар. Билигин үлэли турар нефтепроводтук кылгас болдьоххо аһаммыта боппууоһу уустугурдар. Дьиннээх магистральной нефтепровод тутулла турар. Онон бу боппууоһу бары өттүттэн үөртээн көрөн баран комиссия эмиз сөптөөх быһаарынылылары ытыгына.

Онон, бу тэриллибит комиссия республика быһаас органнарын бири саамай тутуу тэрилтэтэ буолара көрөт. Уотунан, итигинэн, гааһынан, небиэннэ хааччылыы биһиги хотугу дойдубут саамай тын боппууоһа буолара саарбаҕа суох. Промышленность бу көрүнүгэр сыана политиката хайдах буоларыттан кини тэрилтэлэрин экономикатын турута эрэ буолбакка, норуот хаһаайыстыбатын бары салааларын үлэтэ, хас биридди кини олоҕо-дьаһаҕа, ырахан усулуобуйалаах Сахабыт сиригнэ сайдыта быһааччы тутулуктааҕа өйдөнөр. Онон комиссия бэйэтин үлэтигэр маны барытын учоттаан хас биридди быһаарыныгытын ытыгына ирдэнэр.

ИЛЛЭЭХ ДЬИЭ КЭРГЭН ДЬОРО

Учуутал — уус чулуута КИЭНЭТЭ Уус чулуута — учуутал

Салбан оскуолатын начальнай кылаастарын концера нэһилиэк сыныалаһын дьийэттигэр буолан ааста. Нэһилиэк олохтоохторо, кырдыаастара оҕолор ырыаларын, үнүкүүлэрин, сыангаларын биһирэ-этилэр, ордук Нарыйа, Намыына Аргуновалар, Уруйдаан Николаев, Арыбаан Кривошапки, Алеша Посельская толорууларын.

Иккис күнүгэр бырааһынныктыгы киэргэммит сыанага 4-с кылааһы бүтэрээччилэри кытта 28 сыл учууталынан үлэлээбит норуот үөрэтиригин туйгуна Мария Семеновна Баишева табыста. Оскуола директора И. Н. Протодьяконов кылгас киириги тыһынан начальнай оскуолаһы бүтэрээччилэри эҕэрдэ-лээтэ уонна ол туһунан свидетельствоны оҕолорго туттарда. Хайҕал илиһинэн Сахайаан Аргунов уонна кини төрөппүттэрэ А. П. Герасимова, П. Д. Аргунов наҕараадаланылар. М. С. Баишева оҕолор төрөппүттэригэр өйдөбүннүк бэлэхтэри туттартаата. Ол кэмгэ улахан программалаах төрөппүттэри кытта холбуу концерт буолла. Оҕолор ылаан-туойан, үнүкүүлээн-битийэн дьону сэргэхситтилэр. Аҕыс-балыс Настя Протопопова, Дора Черова төрөппүттэринэн

ханькы да артыыстартан итэҕэһэ суох толордулар. Бу курдук үөрүүлээх быһыыга Салбанга икки күн ааста.

Мария Семеновна Баишева туһунан билиһиннэрдэххэ манькы Мэнэ-Хангала Хаптаҕайыгар икки сэрйи кытыгылааҕа Семен Панкратевич уонна Фекла Трофимовна Ларионовтар дьийэ кэргэннэригэр иккис өрөһөн күн сиригнэ көрбүтэ. Маша оҕолортон итэҕэһэ суох үөрэнэн оскуолаһы бүтэрэн, төрөбүт Хаптаҕайыттан тэйин куоракка педучилищега үөрэнэ киир-битэ. Онтон ыла Маша оскуолага үлэ-лиир дьыйдата саҕаламмыта. Педучилищени ситиһиһилээхтик бүтэрэн Нам оройуонун Салбаныгар 1972 с. Александра Лукинична Посельскаяны кытта аһаммыта.

Кини сиргэ үөскээбит кыргыттар Маша Шуралыын Салбаг диэн сиргэ тутунан айааннаан тийгээллэрин бил-бөккө Хамаҕаттааҕа хас да коммунтарын кэмгэ бири эдэркээн тракторист уол Салбанга бардыгыт диэн прицепка олордон айааннаабыттар. Онтон ыла Маша Мария Семеновна буолбута 30 төгүрүк сыл буолла. Ол тракторист уолга Г. К. Баишевка 1973 с. кэргэн тахсан икки оҕону төрөтөн Баишевтар төрүт кырдыа-ҕас ыал буолан олохтор, сиэннэрэ

икки кыыс, бири уол, эһэтин аатын ылбыт Кэскил. Онтон Александра Лукинична эмиз ити сыл А. А. Посельскайга кэргэн тахсар, билигин Хамаҕаттааҕа олохтор. Улахан уоллара Анатолий Анатольевич - Салбанга баһылык.

Ово билигитэ начальнай кылаас-тан улахан тутулуктаах. М. С. Баишева мин икки кыыспын үөрөспүтэ. Очоттон билингэ дьылы төрөппүтү кытта бири иллээх дьийэ кэргэн курдук сибээстээхтик үлэлиир. Сылын аайы ол үлэтин хайысхата уларыйа турар. Төрөппүттэрин кытта көмөлөөн сыл устата төһөлөөх са-наттан саҕа, сонунтан-сонун, кини бөлүмтотун тардар темаалаах биз-чэрдэри ыытара буолуой?

Мария Семеновнаны көрсөн төрөппүтү кытта хайдах үлэлирин туһунан ыйыттым.

М. С. Баишева: - Мин маҕнайгы кылаас-тан төрөппүттэринэн сүбэлэһэн үлэ-либин. Холобур, быйыл бүтэрэр кылааһын төрөппүттэрэ старостанан А. Герасимованы талбыттар. Сүбэлээн быһаарсыбыт темабытын кини атын төрөппүттэргэ биллэрэр. Онтон ким сололоонунан кэлэн кылаас киэргэтиитигэр, хаһаҕа таһа-арытыгыгар көмөлөөр, улахан бы-рааһынныктарга бары биригэ түмсээн оноробут. Мин төрөппүттэрин ханан да араарта-абаммын. Төһө кыалларынан кыам-мат төрөппүттэригэр көмөлөө сатыбыт. Бири тоһоболоон эти-

эм этэ, төрөппүт эрэ барыта бири буолбат, араас майгылаах, дьыл-гыктаах дьонно бааллар. Олору барыларын бири тэник тутан учу-утал убаастабылын тиэрдэбин, ки-нилэр сыһыаларынан оҕону да, төрөппүтү да сирэй-хара анньы-бакка, улахан бөлүмтону ууран, араас общественной үлэлэргэ кы-тыннанан бэйэбит кэккэбитигэр ту-табыт. Оччобуна эрэ учуутал төрөппүт өйбүлүн ылар.

Салгыы ыйыттым: «Мария Семеновна, эн кылааһын билигитэ куруук үрдүк, мань хайдах ситиһэһин?» - Билии кылааһы салайар учу-уталтан улахан кыһал тутулуктаах. Сылааһы начальнай кылаас учуу-тала уларыйа турар буоллаһына бу кылаас оҕолоро мөлтөхтүк үөрэнэл-лэр, дьиссипилинэ да мөлтүүр. Атыннан-атын учуутал үөрөттэ-ринэ оҕо майгыта-сигилитэ алдыанар, ким да тылын убаастаабат буолар. Манькы кылааһы кэлин өттүтүр са-лайар да, үөрэтэр да ыраахаттары үөскөтөр. Мин эдэр учууталларга сүбэлэһэм этэ, кэлбөккэ-барбакка бири сиргэ үлэлээн, төрөппүтү уон-на оҕону кытта оччобу өйдөһүөххүт. Учуутал килигэ саамай өйбүлэ - төрөппүт.

Ити курдук Мария Семеновна төһөлөөх эдэр учууталларга сүбэ-ама буоларын кини ааҕан сиптэт. Ийэ быһыытынан нэһилиэк олоҕор көхтөөхтүк кыттар. Улахан фести-валь концердар кини көмөтө суох буолбаттар. Ол курдук кини дьонно

тыһын ыһыннаран хаһан да кулуубу харахтаабат дьон кэлэн кытталлар. 4-с кылааһы быйыл бүтэрбит оҕолорго ааттарыттан А. П. Герасимова эттэ:

- Биһиги дьийэ кэргэн оҕобутун начальнай кылааска Мария Семеновна үөрэтэн оскуола кини туттар үөрэнээччигэ буолла. Мария Семеновна курдук дууһатын ууран үлэ-лиир учууталлар элбихтэригэр ба-дырабын. Учууталбытыгар доруо-буйаны, дьолу, үөрүүнү баҕарыттыҥ.

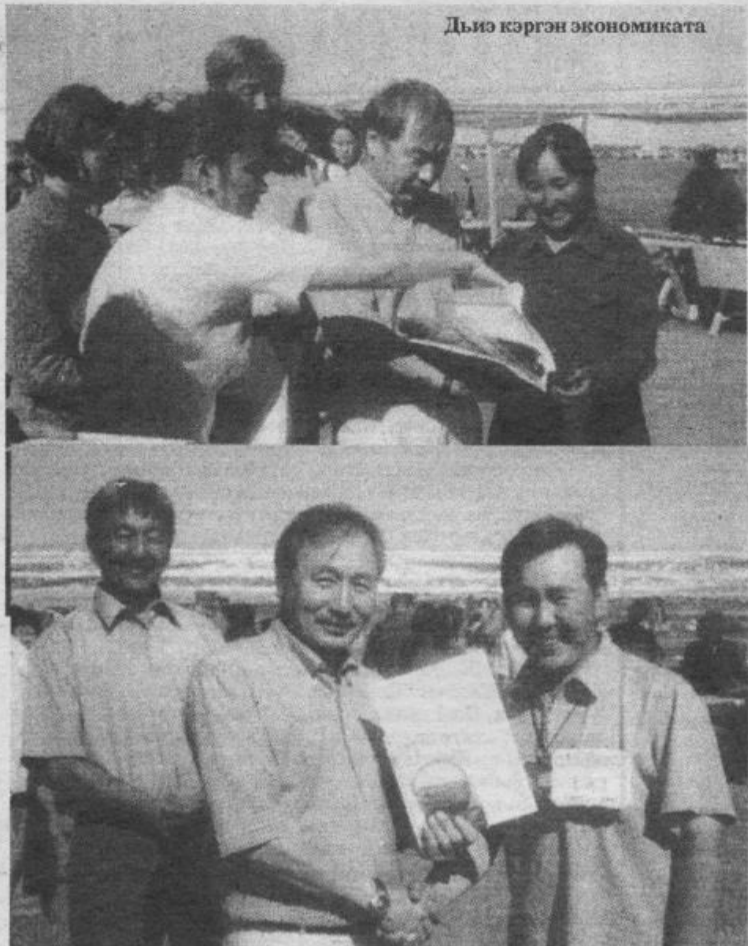
Үөрэппит оҕолорун төрөппүттэ-рэ бары дьолу-соргуну, уһун үйэни баҕараллар. Мария Семеновна бэйэ-этэ да этэр:

- Мин үлэлиирбэр улахан көмөнү кэргэним Кэскил онорор. Кини көмөлөөр, өйүүр буолан дьийэ-уокка олох кыһалыбакка наар үлэбинэн дьарыгынан манькы ситиһиллэри, оҕолорбор билинигнэ билдим. Толору дьоллообунан ааһыныы - төрөппүт махтаһын ылыы. Кэргэммэр улахан махтаһын этэбин, кырдыа саасытын сүүс-сүүстэн өйдөн таасарты дьоллоох-тук, сиэннэригэр көрөн-истэн оло-руохтук диэн эрэнэбин.

Биһиги кыра Салбанмытыгар Мария Семеновна курдук эйгэс-сайа-аҕас, үтүө санаалаах, дьонно-сэргэ-кыһамнылаах үтүө дьон олохтор. Ол да иһин Салбан үүнэр-сайдар, эдэр ыала элбиэр. Баҕарыаһын Салбан үтүө ыалыгар дьолу-соргуну, үйэлэ-эх, кэскиллээх олоҕу!

А. ПРОКОПЬЕВА

Дьэ кэргэн экономиката

ДЬОБУРБУТУН КӨРДӨРДҮБҮТ

Дьокуускай куоракка ыһаагы кытта биригэ «Сэргэ-2001» предпринимателлэр дьаарбанка-быыстапкалара буолан ааста. Бу быыстапкага республика араас улустарыттан кыттааччылар кэлбиттэр. Дьаарбанканы дьокус предпринимательство уонна дьарыктаах буолууга министерство тэрийэн ыгтылар. Дьаарбанка кириин аарка таһыгар ананан оҥоһуллубут сиргэ ыгтылына. Күнүс 11 чаастан дьаарбанканы үөрүүлээхтик аһы буолла. Дьаарбанканы аһы сиэринтумун Нам улунун предпринимателэ Орлова Яна Петровна толордо.

Дьаарбанка олохтот хаамыытыгар сөп түбэхэр оҥоһуллубут табаар эгэлгэтэ атыыланна. Билиги улууспут делегациятын фонда үлэһиттэрэ тэрийэн ыгтылар. Кыттыны I Хомустаахтан Поповтар дьэ кэргэттэрэ ыгтылар. Бэйэлэрэ оҥорбут саха оонь уурдарын атыылаатылар, сахалыы былгыры оонь уурлары тэрийдилэр, саха календара, туос иһиттэр бааллар.

Чааһынай предприниматель Орлова Яна Петровна I Хомустаах, сахалыы калориттаах кулоннара, дэйбиридэрэ, саахымат олбохторо атыыга таһаарылына. Костроминнар дьэ кэргэттэрэ (Нам олохтоохторо) талахтан оҥоһуллубут дьэз мебелин, араас формалаах корзиналары, киһи хараһын кэрэхсэтэр мастан оҥоһуллубут статуэткалары атыылаатылар.

Аппааны бөһүөлэгиттэн атах таһаһын тигээччи Иванова Иванна Павловна хром этэргэстэрэ, эр киһи сапожжалара, сайынгы сарыы этэргэстэрэ сааһырбыт көрөөччүлэр биһирэбиллэрин ыла. Арбын селотуттан Федорова Раиса мастан оҥоһуллубут чороонноро, кыттылалара уо.д.а. иһиттэрэ ыһаах бырааһынньыгыттан ситэрэн биэрдилэр.

Нам селотуттан Мохначевская Мария Петровна бэргэһэлэрэ, дьахтар сайынгы таһаһа көрдөрүлүннүлэр.

Аргунов Валерий Артемьевич (Модут) уруһуйдаабыт харгыһыналар көрөөччүлэр уонна атыылаһааччылар санааларын көтөхтө, атыыга барда.

Модут нэһилиэгин олохтооҕо чааһынай предприниматель Протопопова Вера Васильевна тирииттэн тикпит араас быһыылаах суумкалара, паапкалара дьон биһирэбиллин ыла. Саха да сиригэр суумканы сааһаан тигэр буолбуттар дьэз атыылаһааччылар санаалара көтөбүлүннэ.

Дмитриев Олег Владиславович (Хамаҕатта) кухоннай мебеллэрин, ороннорун дьон хамаҕатык ыллалар.

«Лили» таһас тигэр сыах дьах-

тар кэтэр араас үчүгэй, аныгылыы стилинэн тигиллибит сайынгы көстүүмнэри, ырбаахылары атыыга таһаарда. Салайааччы чааһынай предприниматель Слепцова Сардана Ивановна (Нам с.).

Дьаарбанканы көрөөччү, интэриэһиргээччи элбэх. Быыстала суох кэлэн ыйыталаһан, опыт атастаһан, атыылаһан ааһаллар. Горнай улунуттан араас формалаах олоппостор, кириэһиллэр бааллар. Томскай куораттан кэлбит ыалдьыттар туос иһиттэри атыылаатылар. Кырдык даһаны туос иһит оҥоһуутун кистэлэнни баһылаабыт маастардар эбит. «Ден» ТОО оҥорбут акка туттар сэп-сэбиргэл, Дьокуускай куорат предпринимателлэрэ күндү таастан оҥоһуллубут харгыһыналар, кизргэллэрэ табаары оҥоруу биһир сана сүүрөөнө буолбуттар. Художественнай үчиллэччи оҥорбут сахалыы кизргэллэрэ, Дьокуускайдаагы Улэ Биржатын оҥуруоттан тиһиллэн оҥоһуллубут кизргэллэрэ, предпринимателлэр оҥорбут таас чороонноро, тербарий харгыһыналар атыыга таһаарыллыбыттар.

Дьаарбанка кыттааччыларыгар араас номинацияларынан күрэхтэһии буолла. Ол түмүгэр Нам улунун предпринимателлэрэ актыыбынай кыттыны ыланнар уонна тупсаһай оҥоһуулаах табаардары оҥоронор республикага I-гы миэстэни ылыбыт. Министерство дипломунан уонна караокинан наһарадаланныбыт. Кыттыбыт предпринимателлэрэ дипломунан тугурууларын. Биһирдүүлээн миэстэлэһиигэ Костромин Валерий Семенович кыайылаах таһсан бырыһыана суох кредитинэн наһарадаланна. Федоровтар дьэз кэргэттэрэ актыыбынайдык кыттан маһы чочуйар инструмент наборунан наһарадаланнылар.

Бу дьаарбанкага биһиги предпринимателлэрбит дьокурдаахтарын, хаачыстыбалаах үлэһиттэрин көрдөрдүлэр. Кыайылаах кэлэн кынаттанан, санаалара көтөбүллэн аныгысык быыстапка-дьаарбанкага өссө үчүгэйдик бэлэмнэнэн кыттыахпыт дьэз эр санаалаах кэллилэр.

Бүтэһигэр хаһыат нөнүө Хамаҕатта нэһилиэгин баһылыгар Корнилов Борис Ивановичка, баһылык солбуйааччытыгар Захаров Николай Дмитриевичка, Дьяконова Евдокия Николаевнага предпринимателлэри тэрийэн ытыгарга көмөлөспүттэригэр бары үчүгэйи баһаран туран махталбытын тириэрдэбит.

Л. КИРИЛЛИНА,
предпринимателлэри өйүүр
фонда специалиһа

ФЕДЕРАЛЬНОЙ БЮДЖЕТКА ТЭРИЛТЭЛЭР ИЭСТЭРИН РЕСТРУКТИЗАЦИЯЛААҬЫН

Быйыл РФ правительствотын 03.09.99 с. 1002 №-дээх «Тэрилтэлэр федеральной бюджетка нолуоктар уонна хомуурдар иэстэрин, ону тэнэ ааһыллыбыт пеня уонна ыстараап иэстэрин реструктуризациялааһын бэрээдэгэ уонна төлөнөр кэмнэрэ» уураага санардыллан үлэлиир буолла.

Тэрилтэлэр төлүүр иэстэрэ нолуок органнарыгар ааһыллыбыт 2001 сыл тохсунуу бастакы күнүн туругунан, ол гынан баран реструктуризацияга сайабылыанна бэриллибит ыйын бастакы күнүн туругунан улахан суох ааһыллар.

Нолуок органынан ааһыллыбыт пеня уонна ыстараап тэрилтэ реструктуризацияга биэрбит сайабылыаннаһын бэриллибит ыйын бастакы күнүн туругунан уонна сайабылыанна көрүллэр кэмнэргэ эбии ааһыллыбытынан улаатар.

Сайабылыанна нолуок инспекциятыгар 2001 сыл ахсынны бастакы күнүгэр дылы түһэриллэр. Сайабылыаннаһа манньык докумуоннар ирдэниллэллэр:

а) Нолуоктар уонна хомуурдар кредиторскай иэстэрин реструктуризация ытыгар быраабы ылар туһунан сайабылыанна.

б) Ааһыллыбыт пеня уонна ыстараап иэстэрин реструктуризацияга ытыгар быраабы ылар туһунан сайабылыанна.

в) Сайабылыанна көрүллэр кэмнэргэ ааһыллыбыт пеняны реструктуризацияга ытыгар туһунан сайабылыанна.

г) Урут ытыллыбыт төлөнө сылдьар нолуоктар, хомуурдар иэстэрин төлөбүрүн уһатар, ол иһигэр нолуок кредитин, нолуок инвести-

цияга кредитин туһунан докумуон. д) Нолуок инспекциятын 2001 сылга тохсунуу бастакы күнүттэн сайабылыанна бэриллибит ыйын бастакы күнүгэр дылы ааһыллыбыт нолуок төлөммүтүн туһунан ыспыраапката.

е) Нолуок инспекциятын тэрилтэ нолуокка уонна хомуурдарга иэһин туһунан ыспыраапката.

ж) Нолуок инспекциятын тэрилтэ ааһыллыбыт пеня уонна ыстараап иэстэрин туһунан ыспыраапката.

з) Реструктуризацияланнаһына нолуоктарга уонна хомуурдарга иэстэрин 6 сылга төлүүр графигын бырайыага.

и) Реструктуризацияланнаһына ааһыллыбыт пеня уонна ыстараап иэстэрин 4 сылга, эбэтэр нолуоктарга уонна хомуурдарга иэһэ суох буоллаһына, 10 сылга төлүүр графигын бырайыага.

Реструктуризацияга ытыгарга хайаан да толорулар ирдэбилэ - тэрилтэ быйылгы сыллаагы федеральной бюджетка ааһыллыбыт нолуоктарга иэһэ суох буолуохтаах.

Реструктуризацияга ытытылар туһунан быһаарыы таһыаһыттан нолуок иэстэригэр пеня ааһыллара уо.д.а. иэһи төлөтөргө ирдэбиллэр тохтотуллаллар.

Квартал айыы хаалбыт иэскэ Российской Федерация Киин Баанын рефинансированиетын ставкатын уон гыммыт биһирини бырыһыан ааһыллан төлөнөр. Бырыһыан кулун тутар 15 күнүн, бэс ыйын 15 күнүн, балаһан ыйын 15 күнүн, ахсынны 15 күнүн аһарбакка төлөнөр.

Тэрилтэ иэһин графигын инни-

нэ эрдэ төлүүр бырааптаах уонна эрдэ төлөөтүгүнэ графига уларыбат. Онтон тэрилтэ иэһин төлүүр графигын кэстэвинэ реструктуризацияга барбыт быраабын сүтэрэр.

Нолуоктарга уонна хомуурдарга иэс толору 2 сыл иһигэр төлөөтүгүнэ уонна ааһыллар нолуоктар кэмнэригэр төлөнөр буоллаһына пеня уонна ыстараап иэстэрин аһара сотуллар.

Нолуоктарга уонна хомуурдарга иэһи 4 сыл иһигэр төлөннөүгүнэ уонна ааһыллар нолуоктар кэмнэригэр толору төлөнөр буоллаһына пеня уонна ыстараап толору сотуллаллар.

Нолуоктарга уонна хомуурдарга иэс 20 мөл. солк. дылы тэрилтэ сайабылыаннаһынан нолуок инспекциятын салайааччыта реструктуризацияга ытыгар туһунан быһаарыыны ылынар, сайабылыанна бэриллибиттэн 30 хонугу аһарбакка.

Республика уонна улус бюджеттыгар тэрилтэлэр нолуокка иэстэрин реструктуризацияга ытыгар туһунан докумуон оҥоһулла сылдьар.

Өскөтүн тэрилтэ олохтоох бюджетка нолуокка иэстээх буоллаһына федеральной бюджетка реструктуризацияга быраабын сүтэрбэт. Региональнай, олохтоох нолуоктар реструктуризация уосулбууатын толорботуона тэрилтэ федеральной бюджетка реструктуризацияга быраабын сүтэрбэт уонна олохтоох нолуок реструктуризациятын быраабын былдьатар.

И. ГУЛЯЕВА,
нолуок инспекциятын
салайааччыта

СОЦИАЛЬНОЙ ХАЙЫСХАНЫ ТУТУҬАБЫТ

урукку иэһин хайдах аахсарын сүрүннүүр республика Правительствотын уонна тиһик холбоһуктаах комиссияларын тэрийэн үлэлэтэргэ тыл-тылга киһирсии буолла. Ону тэнэ биһиги Правительствотыт «Росгосстрах» управлениетын уонна агенстволарын уруккуттан үлэли олоһор дьэзлэрин тус бэйэлэригэр сыһыартыгар, атын тэрилтэлэргэ ылан биэриини таһаарбакка эбэһинэстэһэн. Оттон компания үрдүк салалтата страховка иһин төлөөһүнгэ Саха Республикатын управлениетыгар үбүн көмөлөһүүн уонна республика нэһилиэнньэтин социальнай өттүнэн өйүүр холбоһуктаах программа эбэтэр бырайыак оҥоһуллуутугар кыттыны ылыахпыт дьэз быһааччы соруку ылына.

Быйыл страховка тиһигин үлэһиттэригэр бэлиэ сыл. Саха сиригэр государственной страхование тэриллибитэ 80 сылын туолар.

1921 с. дьэри оччотооҕу Саха уобалаһыгар «Россия» уонна «Саламандра» дьэз ааттаах страховый тэрилтэлэр бэрэстэбииттэлэрэ уоттан малы-салы уонна халаан уутуттан араас табаары страховкалыыр этилэр. Ону даһаны Дьокуускай куоракка эрэ. 1921 с. алтынны 6 күнүгэр Народнай комиссариат сабиэтин «О государственном имущественном страховании» дьэз декрет таһсыбыта. Дьэ ити курдук государственной страхование Саха сиригэр соһотох үлэһиттээх агенствоттан саһаламмыта.

Онтон ыла элбэх дьыллар күннэр устан аастылар, эһинэ элгэ реформалар, уларыта тууулар буолталаатылар.

Госстрах үс-түүрт төгүл аата уларыйда. Ол тухары киһи ис номоһо, социальной хайысхата (дьон олоһор-дьаһагар көмөтө, государственной бюджетка эбиэскэ буолуута) уларыбата.

Кэһинки уон сыл устатыгар «Росстрах-Аргыс» национальной страховой компания үрдүнэн государственной страхование бары күрүннэригэр 241,3 мөлүгүн суумалаах усунуос хомуллан киһирбитэ. Онтон араас элбэх страховый түбэлтэлэр буоланнар, биһир-

диэлээн дьонго уонна тэрилтэлэргэ 133,7 мөл. солк. суумалаах төлөбүр оҥоһуллубута. Итини таһынан «Росгосстрах-Аргыс» компания республика бюджеттыгар уонна бюджет тас өттүнээзи фондоларга нолуок уонна араас күрүннээх төлөбүр быһыытынан бөдөн суумалаах үбү-харчыны киллэрбитэ.

Төһө эмэ кестөн турар ночоттооһун үрдүнэн тыа сиригэр олохтоох биһирдиэлээн ыаллар уонна араас күрүннээх хаһаайыстыбалар сүөһүлэрин харгыһа суох страховкалыы олоһобут. Сүөһү олус өлөр. Усуностан киһирбит үбүгэр страховый төлөбүргүн хаһан даһаны саппат. Холобур, биһир сүөһүнү күнүл өттүнэн страховкалаһынтан 220 солк. усунуос киһирбит буоллаһына, ити сүөһүн өллөөгүнэ, дуоһабардаах дьонгор ортогонун 1360 солкуобайы төлүүгүн. Дьэ ити. Мин билэрбинэн Саха сирин үрдүнэн «Аргыстан» ураты хайа даһаны страховый хампаанна тыа сирин олохтоохторун сүөһүлэрин кытары бадьыыстаһа барбат.

Ити барыта «Росгосстрах-Аргыс» страховой хампаанна ырынакка киһир быһык кэмнэргэ олус улахан суолталаах социальной болпуруостары быһаарсарын, республика экономикага туруктаах буоларын туһугар кылаатын киллэрэргэ дьулуһарын өссө төгүл көрдөрөр.

2001 сыл саһаланытыгар «Росгосстрах-Аргыс» страховой хампаанна базатыгар олоһуоран «Росгосстрах» Саха сиринээзи управлениета тэриллибитэ. Киһи уон аһыс улустарга уонна куораттарга страховый агенстволардаах. «Росгосстрах-Аргыс» нэһилиэнньэвэ уонна тэрилтэлэргэ ылсар-бэрсэр иэһин бука барытын «Росгосстрах» Саха сиринээзи управлениета сүтэр.

Биһир тылынан эттэххэ, госстрах былгыры дьиннээх аатыгар төһүнэ. Ол үчүгэй.

Федор ФЕДОРОВ,
«Росгосстрах»
Саха сиринээзи
управлениетын аппаратачы

кытарары кыһынньаама,
былабайга былдьаатыма

1. МЭНИК СИЭН БАРАХСАН КӨРҮҮНҮ-ИСТИИНИ ЭРЭЙЭР

Бэс ыйын 18 күнүгэр Никольскайга Охлопковтар кыбыларьгар отторо кытыастыбыта. Тута Намга баһаарынай радиотелефонистка тыгар биллэрбиттэрэ. Уталытыллыбат суһал көмө тийиэн кэлиэр диэри баар уу саппаһынан уот суоһун уҕарытыны саҕалаабытара, дьуһуурунай караул хотуулаахтык умуруоруларьгар кыраы биэрбитэ. Быһылаан ыгыктабыллаах далбар хотун Валентина Михайловна үс саастаах күндү сиэнэ Юрий закигалка булан кыламаната оонньоколообуттун быһыспастыбыта. От үлэтэ үгэниээтэ ону тэнгэ бөһүөлөктөрбитигэр кырааҕас күрүөҕө-хаһааҕа, толору олбуорга-тиэргэнгэ күөх сирэм быйаны тиэнэн таһааран чөмчөгүү үксээтэ. Тэбэнэттээх ыччаттаргытыттан, дьалбаа табахсыттартан, бэйэбит да алҕаскытыттан сыралаах келөөһүнүгүтүн-уйугугутун кырааҕытык хатаҕалаан харыстаһын.

2. ДОБУН УОРДААХ УОТУУ ХАЛААНЫНААҔАР АЛДЬАТЫБЫЛААХ

От ыйын 3 чыһылытыгар күрүлүүр күнүскү кэмгэ Чокурдаахха 12-лии квартиралаах үс уопсай хороуа кубулуйда, биир өҕү уонна биир улахан киһи уокка былдьанньылар. 36 ыал дьоно-сэргэтэ сир-халлаан икки ардыгар туран хааллылар. Күүстээх тыаллаах буолан олохтоох аэропорт, нефтебаза баһаарынай чаастарын массыналар, коммунальнай хаһаайыстыба водозостра кутааланы дьийэттэн дьийэҕэ тарҕанарын кыһан тохтоптулар. Правительството комиссията тэриллэн эмсэҕэлэммиттэргэ үбүнэн-аһынан, таҕаһынан, хонор-олорор сиринэн өйөөһөргө-көмөлөөһөргө үлэлэхэр. Иэдээн эмиз өволор уотунан оонньообуттаргыттан төрүөттэммит. Силиэстийэ ыһытыллар, ол эрээри сааһын ситэ иликкэ ыһытыга кыра, алдьархайа буоллаҕына аһара улахан.

Нэһилиэнньэҕэ манньк түбэлтэлэри көрүнүргит-харанаргыт туһугар тизэрдэ иһитиннэрэ сатыыбыт. Түмүк онгостон ыһынан, сорго-содуомга түбэһимэн. Намнааҕы баһаартан быһыһыҕар этэрээккэ армия сулуустатын ааспыт. 35 саастарын туола илик, доруобай, бэрээдэктээх эдэр дьону үлэҕэ ыһыгар. Интэриэһиргийэр өрүттэр 21-8-61 №-дээх телефонунан ыһыталаһааххытын сөп.

А. НОВГОРОДОВ

КЭРИЭСТЭБИЛ

Бииги дьиз кэргэн күнү көрдөрбүт бастакы тапталлаах оҕобутун, Слепцова Лена Викторовна, дьылҕа-хаан кытаанах оҕоһуутунан күн сириттэн илдьэ барбыта от ыйын 18 күнүгэр биир сыла туолла.

Лена 1982 сүл балаҕан ыйын 15 күнүгэр төрөөбүтэ. Кыра эрдэвиттэн өйдөөх толкуйа, уот харахха аһыах тылынан быһаарара биигини сөхтөрөр этэ. Аймахтарын төрөөбүт күннэрин, зодиахтарын кытта билэрэ. Тьаҕа-окко сылдьарын олус сөбүлүүрө. Оту-маһы, үөнү-көйүүрү билэрэ, кэтээн көрөн биһиэхэ кэпсиэрэ. Иллэн буолла даҕаны куруутун кинигэ ааҕара. Үчүгүйдик уруһуйдуур буолан оскуоланы бүтэриэр диэри кылаас хаһыатын художнига, редактора этэ. Обуруонан кэрэ кизэргэллэри тигэрэ, үчүгүйдик быысабайдыра, истэ-нэрэ. Туойунан араас оҕоһуктары таптайара, өрүс тааһын хомуйан уруһуй түһэрэрэ. Элбэх быыстапкаларга, күрэхтэһиилэргэ кытара. Дьиз ис-тас үлэлэрин үөрүүнэн толороро. Олус эппиэтинэстээх, үөрүннээн, юмордаах буолан оскуолаҕа дараны, университетка даҕаны үөрэнэр кэмийэр элбэх истин доҕордоох этэ.

Оскуола кэнниттэн ханна үөрэнэбин диин толкуйга түһэ сылдьыбыта - Нам НПУ-гар дуу, СГУ-га дуу диин. Онтон биологияны диириник үөрэтэр баҕата баһыан СГУ ВГФ-тын «Биология» отделениетыгар улахан конкурсу ситиһиилээхтик аһан студентка буолбутугар үөрбүһүт аҕай. Онтубут, бастакы курсу бүтэрэн сайынны практикатыгар, Мэнэ-Ханалас Хаптаҕайыгар, ууга түспүт өволору быһыһыбын диин бэйэтэ былдьаанан суох буолбута олус ыарахан.

Күн сиригэр 17 эрэ сүл олоороу Ленабыт билэрэ-көрөрө, онгороро-сатыыра элбэх этэ. Олус ыарахан биир сыл ааста да сүрэхтир сөпсөспөт, ылыммат.

Тапталлаах оҕобут сырдык санаата, үтүө майгыта бииги баарбыт тухары дууһабытыгар өрүү бииргэ баар буолуо.

Ийтэ, аҕата, балтылара

ЧУОЛКАЙДААҔЫН

«Энсиэли» от ыйын 14 күнүнээҕи 79№-гэр бэчээттэммит «Аҕабыт тапталыгар бигэнэн улааппыһыт» диин К.Черепанов матырыйаалын бастакы абаһыгар «Шестаков Афанасий Федорович», «Шапошников Михаил Михайлович» диин көннөрөн ааҕаргытыгар көрдөһөбүт. Болҕомото суодун иһин автор сэмэлэннэ.

БОЛҔОЙУН!

«2001 с. Нам улууһугар ынах сүөһүнү, сылгыны ода. уорулары кытта сибээстээх буруй оноруулары сэрэтии уонна арыһыны профилактической дьаһалларын туһунан» диин улдус баһылыга А.Н. Дьяконов 28.06.2001 с. дьаһалтыгар олоурган 1-кы уонна 2-с №-дээх постары ааһыыга манньк ыспыраапка ирдэнэр:

ОБРАЗЕЦ СПРАВКА № 2001 г.

Настоящая справка дана гр. Иванову Ивану Ивановичу, 1955 года рождения, проживающему с. Намцы Намского улуса, паспорт (серия, номер, выдан, либо другой документ, удостоверяющий личность), о том, что он имеет подворье крупного рогатого скота (инвентаризационный № ...).

5 февраля 1999 года гр. Иванов И.И. из своего подворья забил 2-х годовалого бычка холмогорской породы, весом 110 кг., для реализации мяса на рынке г. Якутска.

Ветеринарная справка имеется (прилагается). Справка дана для предъявления на посту ГИБДД. Глава администрации с. Намцы: (подпись, печать)

ОТРЫВНОЙ ТАЛОН

Настоящая справка дана гр. Иванову Ивану Ивановичу, 1955 года рождения, проживающему с. Намцы Намского улуса, паспорт (серия, номер, выдан / либо другой документ, удостоверяющий личность), о том, что он 5 февраля 1999 года из своего подворья забил 2-х годовалого бычка холмогорской породы, весом 110 кг. для реализации мяса на рынке г. Якутска.

Справка действительна в течении 24 часов с момента выдачи.

РАЗЪЯСНЕНИЕ

1. Справка необходима для провоза мясных продуктов через посты ГИБДД. Отрывной талон остается на посту ГИБДД. Без данной справки мясные продукты будут изыматься на посту ГИБДД и КПМ (контрольный пункт милиции) РС(Я) для проверки их происхождения.

2. В справке должны быть отражены происхождение, сведения о лице производящих реализацию, количество продукции в килограммах, с обязательным требованием ветеринарной справки. Справка-талон выдается главами администраций и скрепляется печатью, действительна в течении суток.

3. Справка-талон печатается на стандартных листах, с заполнением всех реквизитов.

ВНИМАНИЕ

В связи с уходом в отпуск директора Представительства Государственной регистрационной палаты, с 5 июля по 9 сентября прием документов и выдача свидетельств о государственной регистрации прав на недвижимое имущество производится по адресу: г. Якутск, ул. Ломоносова 45/3 (около автовокзала в здании «Рембыттехника» с боковой стороны).

Прием документов с физических лиц: 1 этаж, 105 каб. (опер. зал) — вторник, четверг с 9.30 ч. по 16.00 ч. по другим дням по предварительной записи.

Ответственный — Меккюрдянов Джулустан Егорович. Прием документов с юридических лиц: 2 этаж, 203 каб. с 9.30 ч. по 17.30 ч.

Ответственный — Соловьева Виктория Эдуардовна. Выдача свидетельств: 1 этаж, 111 каб. с 9.30 ч. по 17.30 ч.

Выходные — суббота, воскресенье, обед с 13.00 - 14.00 ч. По всем интересующим вопросам обращаться по телефону в Намцах 21-7-27, в г. Якутске 42-00-33.

Директор Представительства Государственной регистрационной палаты Куличкин Н.Н.

Намскому ГУП по ремонту и содержанию автодорог требуются: — автогрейдерошники - 2 чел. — бульдозерист - 2 чел. — тракторист К-700 - 2 чел. — водители на автосамосвалы «УРАЛ» с кат. С, Е с опытом работы - 2 чел. — сезонные рабочие.

Обращаться с. Нам, ул. Автодорожная, 1. АБЗ Режим работы 8.00-12.00, 13.00-17.00. Тел. 21-3-71.

Администрация

Суһаллык Север-2 участкаа чааһынай дьиз атыыланар (9 х 12). Гаас кэлэн турар. Сыаната кэпсэтии быһыһытынан.

Билсэр телефонугут 21-4-26. Аадырыспыт: Нам селота, Комп. Винокурова уул., 9-һа.

Аппааны бөһүөлөгэр 8 х 14 кв. м. гааһынан ититиллэр дьиз атыыланар. Уһаайбата кизгэ 0,35 га иэниэх. Уһаайбатын иһигэр обуруоттаах, садтаах, хотонноох уонна булуустуу, атын да наадалаах тутуулардаах. Сыаната кэпсэтиинэн.

Тел. 22-2-55 эбэтэр Нам с. Манчаары, 16.

Сэрэдэҕэ, от ыйын 11 күнүгэр, 12 чааска күнүс «Талба» рыногар таһырдыа оҕом прогучной коляскатын булкуйан, дыахтар хара суумкатын атын коляскага уурбуппун. Дьон этэринэн, кыра өволөөх икки дыахтар суумка хаһаайыһын ыйыттан баран барыттар, ону кимизэхэ эмэ туттарбыт эбэтэр илдьэ сылдьар буоллааххытына, баһаалыста, бу аадырыска биллэрин: Нам с. Ч. Винокурова, 42. Тел. 22-2-04.

УЛУУС БАЙЫАННАЙ КОМИССАРИАТА ИИТИННЭРЭР

«Байыаннай эбээһинэс уонна байыаннай сулууспа» туһунан Федеральной Сокуон, РФ Правительствотоын 1998 с. ахсынны 25 к. уурааҕынан бигэргэтиллибит «Байыаннай учуот туһунан» балаһыанна, РФ Президентин «Байыаннай комиссариаттар тустарынан балаһыанньаны бигэргэтэр туһунан» Ыйааҕын уонна СР Правительствотоын 1998 с. тохсунньу 29 к. дьаһалтын модьуйууларын толорор инниттэн улуус бары нэһиликтэрин баһылыктара уонна тэрилтэлэрин салайааччылары нэһиликтэргэ уонна тэрилтэлэргэ байыаннай учуоту ыһытыга ураты болҕомтолорун уруохтаахтар.

Бэрэбизрэкэ көрдөрбүтүнэн, байыаннай учуоту ордук үчүгүйдик Хатырык, Хатын Арыы, Фрунзе дьаһалтала, Намнааҕы РЭС, киин балыһа толороллор.

Улуус бары баһылыктара улуустааҕы байыаннай комиссариатка хас декада аайы Намтан барыт уонна Намга кэлбит саппааска сылдьар дьон испиһиэхтэрин түһэриэхтээхтэр. Тэрилтэлэр салайааччылары итинник испиһиэти ый аайы түһэрэллэрэ ирдэнэр.

Үөдэй, Бөтүг, Партизан, 1 Хомустаах, Искра дьаһалтала баһылыктара, сана территориянай перечень кэлбитинэн сибээстээн кытаанах учуот Ф-4 бланкатын кэлэн ылын(гербовой бэчээкитин илдьэ).

Арбын, Бөтүг, Үөдэй, Искра, Көбөкөн, Никольскай, Партизан, Салбаң, Таастаах, Түбэ, Хамаҕатта, Хатырык, 1 Хомустаах, Нам дьаһалтала баһылыктара, ис дьыала отдела, «Сахателеком» ГУП ЛТЦ, «Энсиэли» хаһыат редакциятын, «Якутнефтегазснаб» Намнааҕы филиалын, ыксаллаах быһыыга-майгыга управление, Лесхоз, санэпиднадзор управлениетын салайааччылары байыаннай комиссариатка гербовой бэчээкитин илдьэ кэлэн Нам улууһун мунньаҕын уурааҕын ыспыскатын ыларгытыгар.

Утерьяннай аттестат А № 196740, выданный 17 июня 1996 г. Едейской средней школой на имя Хабарова Якова Яковлевича, считать недействительным.

Утерьяннай паспорт III-CH № 652989, выданный Намским ОВД 21 августа 1981 года на имя Ушницкой Натальи Платоновны, считать недействительным.

Утерьяннай аттестат о среднем образовании № 240502, выданный 1989 г. Хатырыкской средней школой на имя Аммосовой Татьяны Сергеевны, считать недействительным.

Table with multiple columns containing names and addresses of individuals, likely related to the 'Attention' section or local notices.

REDAKTORY SOLE. G.K. ZVERSTOV. OTDELLAR: информация, сурук, төрүт культура, — 21496; бухгалтерия — 21332; факс — 21332; «НАМ» ТРК — 21632; иллюстрация уонна реклама (секретариат), редакционной издательской система — 21141. «ЭНСИЭЛИ» - Нам улууһун хаһыата. 678380, Саха Республика, Нам с., Заложной уул. 2. E-mail: editor@namtsy.sakha.ru